

II Zagovorništvo in MSLS

Nina Bakovnik

V prejšnjih poglavjih smo spoznali vlogo in temeljne dejavnosti mladinskih svetov lokalnih skupnosti (MSLS), v tem pa se bomo bolj natančno posvetili najpomembnejši med njimi, tj. zagovorništvu. MSLS si namreč kot predstavniška platforma lokalnih mladinskih organizacij na podlagi prepoznanih interesov v prvi vrsti prizadeva za izboljšanje položaja mladih s sodelovanjem v procesih odločanja lokalne skupnosti. Ko govorimo o zagovorništvu v MSLS, se torej v skladu z misijo MSLS navezujemo na zastopanje in uveljavljanje interesov mladih in mladinskih organizacij v lokalnem okolju.

Na sledečih straneh si bomo ogledali, kaj si pod pojmom zagovorništva lahko predstavljamo, katere so njegove ciljne skupine, pojavne oblike in metode ter zakaj in kako se zagovorništvo lahko odvija v MSLS. Pri tem se bomo med drugim osredotočili na praktično zasnovo posameznih korakov in vključevanje mladih v proces zagovorništva. Nazadnje bomo še podrobneje opredelili eno izmed bolj pogosto uporabljenih metod zagovorništva, t.i. lobiranje.

1 Zagovorništvo

1.1 Koncepti in definicije

Zagovorništvo je **načrtovan proces argumentiranega zavzemanja za določen interes oz. določeno stališče z namenom vplivanja na razvoj javnih politik¹, na pravno ureditev in/ali na spremljajoče procese odločanja**, ki ga pri svojem delu uporabljajo nevladne organizacije, zagovorniške skupine, podjetja, aktivisti in politični odločevalci. Razširja se lahko tako na vzpostavljanje, razvoj in/ali spreminjanje javnih politik, zakonodaje oz. določene prakse (npr. dodeljevanja javnih sredstev) kot tudi na njihovo učinkovito uveljavljanje in implementacijo. Zagovorništvo običajno izvira iz različnih vrednot, načel, ideologij in prepričanj ali preprosto iz želje po zaščiti interesov, v vsakem primeru pa je njegov glavni cilj doseči spremembo na področju, ki je v zagovornikovem interesu in glede katerega ima izdelano stališče. Spodbuja sodelovanje

¹ Javne politike so strukturiran nabor odločitev in pravil obnašanja, ki so za prebivalstvo zavezujoči na določenem teritoriju pod nadzorom politične oblasti, ki s tem teritorijem upravlja (Fink Hafner, 2001). Primeri javnih politik so socialna politika, zdravstvena politika, politika izobraževanja itd.

različnih segmentov družbe in temelji na dialogu (glej npr. Sprechmann S. in E. Pelton, 2001; Alliance, 2002).

Kot tako zagovorništvo danes tvori integralni del demokratičnih družbeno-političnih sistemov, za katere je značilna svoboda prizadevanj v korist posameznim interesom. Slednja se vsakodnevno odraža znotraj državnih institucij, gospodarstva in civilne družbe ter med njimi. Zagovorništvo je npr. na eni strani lahko govor poslanke v Državnem zboru v podporo sprejetju amandmaja člena zakona, na drugi pa zavzemanje nevladne organizacije za boljše infrastrukturne pogoje pri županu občine, v kateri deluje.

Prav zato velja na tem mestu omeniti **posebnost zagovorništva v organizacijah civilne družbe**, zlasti v nevladnih organizacijah. Gre namreč za organizacije, ki si načeloma na prvem mestu ne prizadevajo za uveljavljanje omejenih zasebnih interesov, pač pa za izboljšanje položaja posameznih depriviligiranih družbenih skupin ali dobiti celotne družbe. Iz tega razloga je v tovrstnih organizacijah tudi proces načrtovanja in izvajanja zagovorništva običajno nekoliko drugačen. Ker je njegova uspešnost močno odvisna od široke podpore in upravičenosti/legitimnosti zahtev po spremembah, za prepoznavanje interesov in ustvarjanje vsebine zagovorništva potrebuje širšo udeležbo prebivalstva, ki ga določena problematika neposredno ali posredno zadeva. Temu primerno programe zagovorništva pomembno zaznamuje namerno vključevanje širšega prebivalstva v proces zagovorništva in demokratičnost odločanja o njegovem načrtovanju in izvajanju (Holloway). Med nevladne organizacije, ki delujejo v korist širše družbe, z zastopanjem interesov mladih in mladinskih organizacij spadajo tudi MSLS.²

1.2 Zagovorništvo v MSLS

Pravno podlago za zagovorništvo v MSLS daje Zakon o mladinskih svetih (ZMS), ki med drugim določa, da MSLS:

- zastopajo interese mladinskih organizacij, ki so v njih včlanjene (ZMS, 2. čl.);
- zagotavljajo pogoje za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih (ZMS, 5. čl.), tu gre predvsem za vplivanje na dodeljevanje finančnih, infrastrukturnih in kadrovskih sredstev v ta namen;
- omogočajo sodelovanje mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih (ZMS, 5. čl.), hkrati imajo organi lokalnih skupnosti tudi zakonsko dolžnost obveščanja MSLS v primerih sprejemanja predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih (ZMS, 6. čl.);
- opravljajo druge naloge za uveljavljanje interesov mladih (ZMS, 5. čl.).

Vse omenjene naloge so del procesa zagovorništva. Pri zagovorništvu v MSLS gre običajno za zastopanje interesov tistih mladih in mladinskih organizacij, ki bivajo oz. delujejo v posamezni lokalni skupnosti. V kolikor se MSLS v zagovorništvu povezujejo izven okvirov občine, npr. z drugimi MSLS ali z Mladinskim svetom Slovenije (MSS), pa posredno sodelujejo tudi v zastopanju širše družbene skupine mladih in mladinskega organiziranja na splošno.

1.3 Ciljna publika

Primarna ciljna publika zagovorništva so v splošnem vsi tisti, ki sprejemajo posameznim interesom relevantne odločitve v okviru razvoja in/ali upravljanja javnih politik, bodisi na ravni občine, države ali mednarodne skupnosti, bodisi v podjetjih ter v javnih in zasebnih institucijah ali

² Več o vključevanju mladih v zagovorništvo MSLS si bomo ogledali v posebnem poglavju.

organizacijah (Sprechmann in Pelton, 2001). Ker demokratični politični sistem predvideva kompleksno mrežo delegiranega odločanja o specifičnih vidikih javnih politik, tj. od same zasnove do praktične implementacije, tu torej ne govorimo zgolj o funkcionarjih in javnih uslužbencih v državnih organih oz. organih lokalne skupnosti, pač pa tudi o posameznikih na vodilnih položajih v institucijah in organizacijah, ki na kakršenkoli način neposredno sodelujejo v procesih tovrstnega odločanja. Slednji so na nacionalni ravni lahko npr. predstavniki sindikalnih zvez, predstavniki uveljavljenih in vplivnih civilno-družbenih organizacij ali predstavniki izvajalcev javnih storitev, na lokalni ravni pa med drugim nazoren primer najdemo v direktorjih občinskih uprav in morebiti tudi v predstavnikih lokalne civilne družbe, ki so na predlog svetniških skupin imenovani v odbore in komisije občinskega sveta. Na odločevalce pri zagovorništvu naslavljamo pobude in zahteve, saj prav oni v rokah držijo vzvode moči za doseg sprememb na področjih javnih politik. Iz tega razloga je pomembno, da se glavnina zagovorniških aktivnosti osredotoča na posredno ali neposredno vplivanje na razmišljanje in delovanje odločevalcev v skladu s cilji in prizadevanji zagovorniške organizacije.

Sekundarna ciljna publika zagovorništva so organizirana in neorganizirana javnost oz. civilna družba ter vplivni posamezniki in mnenjski voditelji. Nanjo za razliko od odločevalcev v okviru zagovorništva ne apeliramo, ker bi želeli, da sama spremeni določene prakse (kot npr. v primeru kampanje, ki osvešča o potrebi po recikliranju odpadkov), ampak z namenom, da spremeni stališče do določene problematike v korist našim zagovorniškim prizadevanjem ter nam na ta način širi podporo in legitimnost (glej npr. Sprechmann S. in E. Pelton, 2001; Alliance, 2002). Naslavljanje sekundarne ciljne skupine lahko obsega nabiranje partnerjev v zagovorniškem prizadevanju, tj. npr. organizacij s sorodnimi interesi, zbiranje podpisov za peticijo ali predstavljanje stališč v medijih.

MSLS v skladu s svojo lokalno naravo zagovorništvo prvenstveno uresničujejo v odnosu do lokalnih/občinskih oblasti. Za potrebe priročnika si velja na kratko ogledati, kdo vse te oblasti pravzaprav sestavlja in kaj so njihove funkcije (glej ZLS in Zakon o lokalnih volitvah – ZLS).

1.3.1 Občinski svet

Občinski svet je najvišji organ odločanja v občini in odloča o vseh zadevah, ki so v njeni pristojnosti. Sestavljajo ga občinski svetniki, ki so z list kandidatov za člane občinskega sveta na predlog političnih strank ali skupine volivcev izvoljeni na volitvah vsako četrto leto. Občinski svet lahko glede na velikost občine šteje od 7 do 45 članov. Po izvolitvi se v občinskem svetu oblikujejo svetniške skupine na podlagi list kandidatov. Občinski svet prav tako lahko ustanovi komisije in odbore kot svoja delovna telesa po posameznih vsebinskih področjih, npr. odbor za družbene dejavnosti, odbor za gospodarstvo ipd. Komisije in odbore v večinskem deležu sestavljajo svetniki, ostale člane pa občinski svet na predlog svetniških skupin imenuje izmed lokalnega civilnega prebivalstva.

Glavne naloge občinskega sveta v skladu z ZLS so:

- sprejema statut občine;
- sprejema odloke in druge občinske akte;
- sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;
- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
- nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;
- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni z zakonom drugače določeno;
- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;

- odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine (ZLS, 29. čl.).

1.3.2 Nadzorni odbor

Ker so občine uporabnik javnih proračunskih sredstev, morajo skrbeti za transparentno in pravilno upravljanje s financami. V skladu z ZLS, kot najvišji organ nadzora javne porabe v občini, to nalogo opravlja nadzorni odbor, ki ga imenuje občinski svet. Bolj natančno, nadzorni odbor:

- opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine;
- nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev;
- nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev (ZLS, 32. čl.).

1.3.3 Župan

Župan predstavlja in zastopa občino, predstavlja občinski svet ter sklicuje in vodi seje občinskega sveta. Prav tako župan predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun in zaključni račun proračuna ter odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta, pri čemer pa sam nima pravice glasovanja. Skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta ter usmerja in nadzira občinsko upravo (ZLS, 33. čl.). Njegove pristojnosti so bolj podrobno določene s statutom občine.

Župan je hkrati z občinskim svetom neposredno izvoljen na volitvah vsako četrto leto, kandidirajo pa ga lahko politične stranke ali skupine volivcev.

1.3.4 Podžupan

Župan izmed članov občinskega sveta imenuje najmanj enega podžupana. Podžupan županu pomaga pri delu in opravlja naloge iz pristojnosti župana, za katere ga župan pooblasti. Prav tako podžupan župana nadomešča v primeru odsotnosti (ZLS, 33.a čl.).

1.3.5 Občinska uprava

Občinska uprava izvaja upravne, strokovne, pospeševalne in razvojne naloge ter naloge v zvezi z zagotavljanjem javnih služb v občinski pristojnosti. Ustanovi jo občinski svet na predlog župana s splošnim aktom, s katerim določi njene naloge in notranjo organizacijo. Občinsko upravo usmerja in nadzira župan, njeno delo pa vodi tajnik občine oz. direktor občinske uprave, ki ga imenuje in razrešuje župan (ZLS, 49. čl.).

Notranja organizacija občinske uprave običajno temelji na razdelitvi po področjih dela in oblikuje posamezne oddelke, ki jih sestavljajo in vodijo občinski uradniki (npr. oddelek za družbene dejavnosti).

Konkretne naloge občinske uprave so predvsem odvisne od pristojnosti in obveznosti občine, v grobem pa jih lahko razdelimo na:

- **regulativne naloge** (tj. priprava strokovnih podlag in osnutkov splošnih pravnih aktov za sprejem/potrditev na občinskem svetu);
- **študijsko-analitične naloge** (tj. zbiranje statističnih in evidenčnih podatkov ter priprava strokovnih gradiv, ki prikazujejo stanje na posameznih področjih družbenega življenja, opozarjajo na morebitno neustreznost ureditve ter podajajo predloge ukrepov za izboljšanje stanja);
- **operativne naloge** (tj. predvsem administrativno izvrševanje upravnih aktov in neposredno izvrševanje pravnih predpisov, sklepanje civilnopravnih poslov, dokumentiranje, sprejemanje izjav in obvestil, pisarniška in administrativna dela ter vse druge materialno-tehnične dejavnosti);
- **kontrolno-nadzorne naloge** (tj. izvajanje kontrole nad tem, kako posamezniki in organizacije spoštujejo veljavne občinske predpise na različnih področjih družbenega življenja) in
- **represivne naloge** (tj. prisilno izvrševanje posameznih upravnih funkcij kot npr. pri varstvu okolja oz. nadzoru prometa v občini) (Brezovnik in drugi 2011).

Za opravljanje posameznih upravnih nalog in lokalnih javnih služb lahko občina tudi ustanovi oz. pooblasti javno podjetje, javni zavod, javno agencijo ali javni sklad (npr. regionalno razvojno agencijo ali občinski stanovanjski sklad) oz. pooblasti pravno osebo ali posameznika. V tem primeru ima nosilec

izvajanja posamezne naloge oz. službe, pravice in dolžnosti občinske uprave (ZLS, 50.b in 61. čl.). Prav tako lahko dve ali več občin za posamezne upravne naloge ustanovijo organe skupne občinske uprave (glej ZLS, 49.a do 49.d čl.).

Pristojnosti občine

Za uspešno zagovorništvo moramo dobro poznati pristojnosti ciljne publike, na katero naslavljamo pobude in zahteve.

Pristojnosti občine so določene z Ustavo, področnimi zakoni in splošnimi akti (npr. statutom ali odloki) občine. Po ZLS (21. čl.) občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev opravlja predvsem naslednje naloge:

- upravlja občinsko premoženje;
- omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva;
- načrtuje prostorski razvoj, v skladu z zakonom opravlja naloge na področju posegov v prostor in graditve objektov ter zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči;
- ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj;
- v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe;
- pospešuje službe socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele;
- skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja;
- ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte;
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev;
- pospešuje vzgojno izobraževalno, informacijsko dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju;
- pospešuje razvoj športa in rekreacije;
- pospešuje kulturnoumetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošno izobraževalno knjižnično dejavnost.

1.4 Pojavne oblike in metode zagovorništva

Zagovorništvo označuje številne različne aktivnosti, ki so lahko **formalne** ali **neformalne** narave in ki lahko odločevalce naslavljajo **neposredno** (kot npr. posvet med mladinskimi organizacijami in predstavniki

občine, pogajanja ali lobiranje) ali **posredno** (kot npr. medijske kampanje, pojavljanje v javnosti, izdelovanje in objavljanje raziskav). Pri slednjem ne komuniciramo neposredno z odločevalci, pač pa naslavljamo celotno javnost oz. družbo (tj. sekundarno ciljno publiko), s čimer naše sporočilo odločevalci slišijo oz. vidijo posredno, bodisi preko

kanalov množičnega obveščanja ali preko pobud civilnega prebivalstva, v kolikor smo svoje stališče v javnosti uspešno zagovarjali.

Za zagovorništvo lahko uporabljamo **vse vrste izražanja**, tj. pisno, ustno, grafično itd. Posamezne aktivnosti lahko vzamejo **različne količine časa**, od npr. ene ure do več let, lahko pa jih opravljamo **samostojno** ali v **partnerstvu** z drugimi (organizacijami). Prav tako je zagovorništvo lahko tako **reaktivno** kot **proaktivno**. O reaktivnem zagovorništvu govorimo, ko se določena problematika pojavi oz. že obstaja in se nanjo odzovemo s prizadevanjem za spremembo oz. primerno ureditev. Proaktivno zagovorništvo pa na drugi strani predstavlja prizadevanje za preventivno pozitivno obravnavo posameznega področja, ki bi lahko postalo problematično v prihodnosti. Tu gre predvsem za ustvarjanje zagovorniškim interesom primerne družbene klime in postavljanje določenega področja na dnevni red odločevalcev (Alliance, 2002).

Podobno, kot pojavnih oblik, je veliko število tudi različnih metod zagovorništva. MSLS lahko za zastopanje interesov mladih in mladinskih organizacij na lokalni ravni med drugim uporabljajo naslednje:

1.4.1 Podajanje mnenj v zadevah, obravnavanih na občinskih organih, ki zadevajo mlade

MSLS ima kot ena izmed formalnih oblik sodelovanja mladih v procesih odločanja na lokalni ravni v skladu z ZMS in temeljnim aktom pravico do podajanja mnenj v vseh zadevah, ki so predmet odločanja občinskih oblasti in zadevajo življenje ali delo mladih (glej poglavje Mladinski svet lokalne skupnosti). Iz tega razloga ZMS (6. čl.) določa tudi obveznost občinskih oblasti, da pred določanjem predpisov, ki neposredno vplivajo na mlade (tj. lahko npr. pravilnik o sofinanciranju mladinskega dela in mladinskih organizacij), o tem obvestijo MSLS. MSLS lahko tovrstna mnenja podaja županu ali

občinskemu svetu pisno ali ustno, ne glede na to, ali ga odločevalci za to posebej zaprosijo ali ne.

1.4.2 Pobude županu ali občinskemu svetu

MSLS na župana, posamezne svetniške skupine ali občinski svet v celoti pisno ali ustno neposredno naslovi pobudo za vzpostavitev ali spremembo določenega predpisa, prakse oz. načina upravljanja z določenim področjem, ki je v pristojnosti občine (npr. dodeljevanje občinskih proračunskih sredstev mladinski dejavnosti in mladinskim organizacijam v občini). Priporočljivo je, da je tovrstna pobuda opremljena z jasno opredeljeno problematiko, predlogom rešitve in s prošnjo/pozivom za obravnavo na občinskem svetu ter podkrepljena z vsestranskimi kvalitativnimi in kvantitativnimi argumenti (npr. izvlečki analiz, javnim mnenjem ipd.), v korist zagovorniškemu interesu. V kolikor se torej odločevalci odločijo za obravnavo pobude, že imajo osnovno gradivo za razpravo, ki je naklonjeno prizadevanju MSLS.

1.4.3 Posvetovanja mladih in občinskih odločevalcev

MSLS organizira in izvede srečanja članov MSLS in predstavnikov občine, na katerem prisotni v enakovrednem položaju usklajujejo mnenja, predloge in ideje glede tematike, ki je v zagovorniškem interesu in hkrati v pristojnosti občinskih oblasti. V tem primeru je močan vzvod vplivanja lahko že sam neposredni stik preko konstruktivnega sodelovanja med odločevalci in delom lokalnega prebivalstva, za katerega odločevalci opravljajo svoje delo in kateremu so odgovorni. Na lokalni ravni je učinek slednjega posebej nezanemarljiv zaradi prostorske bližine in omejenega obsega prebivalstva.

1.4.4 Zbor občanov

Zbor občanov je ena od pravno-formalno opredeljenih oblik sodelovanja občanov pri odločanju v občini. Na zboru občani v skladu z zakonom ali statutom občine obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predloge, pobude in mnenja ali odločajo. Župan je obvezan sklicati zbor občanov, če je tako predpisano z zakonom ali statutom občine ali v primeru, da sklic zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini. Lahko pa ga skliče tudi na lastno pobudo ali na pobudo občinskega sveta. Podrobnosti izvedbe in učinkov so določene s statutom občine (ZLS, 45. čl.).

MSLS lahko samostojno ali v partnerstvu z drugimi organizacijami na lokalno prebivalstvo naslovi pobudo za zahtevo sklica zbora občanov glede problematike, ki je v zagovorniškem interesu, in izvede zbiranje podpisov najmanj petih odstotkov volivcev³. V tem primeru je priporočljivo, da so razlogi za zahtevo sklica zbora predstavljeni čim bolj široko, tako da se z njimi lahko poistoveti več lokalnega prebivalstva kot zgolj mladi, saj so posledično možnosti za nabor zadostnega števila podpisov večje.

MSLS prav tako lahko zgolj aktivno sodeluje na zborih občanov, ki so sklicani na pobudo odločevalcev ali drugih občanov. V tem primeru se mora predhodno dobro seznaniti s tematiko zbora ter oblikovati relevantna mnenja in predloge mladih oz. mladinskih organizacij, ki jih nato zagovarja v javni obravnavi.

1.4.5 Ljudska iniciativa

Ljudska iniciativa je prav tako ena od pravno-formalno opredeljenih oblik sodelovanja občanov pri odločanju v občini. Pri ljudski iniciativi gre za zahtevo izdaje ali razveljavitve določenega predpisa iz pristojnosti

³ Za natančno opredelitev postopkov v zvezi s pobudo za zbor občanov s strani volivcev glej splošne pravne akte občine.

občine s strani najmanj petih odstotkov volivcev v občini, ki se naslovi na organe odločanja v občini (ZLS, 48. čl.)⁴.

MSLS lahko podobno, kot pri zboru občanov, ljudsko iniciativo organizira ali v njej sodeluje z zastopanjem stališča mladih in mladinskih organizacij⁵.

1.4.6 Lobiranje

Lobiranje je metoda neposrednega zagovorništva stališč in interesov pri odločevalcih z namenom vplivanja na procese odločanja, ki pa ne poteka javno. Več o lobiranju MSLS si bomo ogledali v enem izmed naslednjih podpoglavij.

1.4.7 Medijske kampanje in izjave za javnost

MSLS oblikuje in s pomočjo različnih kanalov množičnega obveščanja lokalni javnosti sporoča stališča, svoj pogled na problematike mladih in mladinskih organizacij ter predloge za njihovo reševanje oz. ureditev v lokalni skupnosti (npr. objavljanje mnenj na spletnih mestih, objavljanje izvlečkov raziskav in analiz s komentarjem v občinskem glasilu, oblikovanje in deljenje zagovorniških letakov ipd.). Pri tem je pomembno, da so sporočila jasna, konkretna, jedrnata in tako oblikovno, kot vsebinsko prilagojena ciljni publiki (glej poglavje Odnosi z javnostmi). Izjava za javnost lahko npr. obeleži zgolj enkratni odziv MSLS na določen dogodek v okviru aktualnih procesov odločanja v občini, medijska kampanja pa običajno označuje dlje trajajočo kontinuirano dejavnost komunikacije z javnostjo glede tematike v zagovorniškem interesu.

⁴ Podobna oblika sodelovanja občanov pri odločanju v občini je tudi referendum. Za več o referendumu glej ZLS, 46. do 47.b čl.

⁵ Za podrobnosti izvedbe ljudske iniciative glej ZLS in določbe splošnih pravnih aktov občine, ki se navezujejo na sodelovanje občanov pri odločanju v občini.

1.4.8 Vzpostavljanje partnerstev za vplivanje na lokalne javne politike

MSLS organizira srečanja z drugimi nevladnimi in civilno-družebnimi organizacijami, z zasebnimi podjetji, združenji ali agencijami oz. s kakršnokoli organizirano skupino ali vplivnim posameznikom v lokalni skupnosti, ki si prav tako prizadevajo za spremembe v lokalnih javnih politikah in s katerimi bi bilo potencialno mogoče oblikovati partnerstvo v zagovorniškem prizadevanju. Preko rednih srečanj in različnih skupnih dejavnosti sodelujoči nato usklajujejo ideje in predloge ter na področjih, kjer imajo skupne interese, razvijajo skupne strategije zagovorništva in dolgoročno partnerstvo za vplivanje na procese odločanja v občini.

Različnih metod zagovorništva je seveda še mnogo več (glej npr. Sprechmann S. in E. Pelton, 2001; Alliance, 2002; WAGGGS), ključnega pomena je predvsem, da jih izbiramo in prilagajamo potrebam in lokalni naravi organizacije ter procesom odločanja. Poleg tega so večje in močnejše zagovorniške akcije ponavadi sestavljene iz kombinacije več metod, ki hkrati ali v sosledju kontinuirano naslavljajo odločevalce in javnost glede enega specifičnega interesa. Uspešnost zagovorniške akcije se namreč le redko lahko doseže z zgolj enkratno aktivnostjo in običajno zahteva celo vrsto strateško načrtovanih in ponavljajočih se aktivnosti, saj je bistveni vzvod vplivanja na procese odločanja večkrat prav vztrajnost določene zahteve na dnevnem redu.

Za boljšo predstavbo pa je nenazadnje dobro tudi vedeti, katere pogoste metode delovanja v organizacijah ne spadajo pod zagovorništvo. Zagovorništvo npr. NI:

- dejavnost promocije MSLS v javnosti;
- sodelovanje na delavnicah zagovorništva;
- ozaveščanje in spodbujanje sprememb v praksi posameznikov (npr. akcija spodbujanja udeležbe mladih na volitvah);
- zbiranje sponzorskih in donatorskih sredstev za delovanje MSLS;
- informiranje občinskih odločevalcev o MSLS.⁶

2 Vključevanje mladih v zagovorništvo

MSLS so po svoji strukturi, načelih in procesih delovanja demokratične organizacije, prav tako pa njihova vloga zastopništva mladih in mladinskih organizacij v lokalni skupnosti že sama po sebi zahteva nenehno zagotavljanje legitimnosti in reprezentativnosti delovanja. To pomeni, da si morajo MSLS v prvi vrsti prizadevati za vključevanje čim večjega števila mladinskih organizacij in posredno ali neposredno tudi mladih v oblikovanje, načrtovanje in izvajanje svojih dejavnosti, saj lahko v nasprotnem primeru hitro izgubijo podporo in stik z realnimi potrebami mladinskega sektorja. Posledično lahko le stežka uresničujejo svojo vlogo v družbi.

Ta vidik delovanja MSLS je še posebej pomemben, ko govorimo o zagovorništvu. Zagovorniška dejavnost v organizacijah, ki si prizadevajo za dobrobit določene družbene skupine ali družbe v celoti, mora namreč vedno izhajati iz potreb in interesov tistih, ki jih določene problematike neposredno zadevajo in na katere željene spremembe javnih politik neposredno vplivajo. Če temu ni tako, je lahko zagovorniška dejavnost neučinkovita zaradi pomanjkanja podpore ali pa doseže neprimerne oz. neustrezne učinke, ki na koncu ne prispevajo k dobrobiti družbene skupine, za katero si organizacija prizadeva. Organizacija lahko tovrstno legitimnost pridobi in vzdržuje, če določena družbena skupina v njej prepozna varuha skupinskih interesov in ji da dovolj oz. mandat za opravljanje skupinskega zagovorništva in/ali če pripadnike skupine redno vključuje v oblikovanje vsebine in izvajanje zagovorniških akcij. Čeprav najbolj uspešne zagovorniške akcije pogosto vključujejo neposredno prizadete pripadnike

družbene skupine z določeno problematiko v samo izvedbo zagovorniških aktivnosti, to ni vedno nujen pogoj za učinkovitost akcije, v kolikor je tudi vsebina rezultat njihovega aktivnega sodelovanja (glej Alliance, 2002).

MSLS daje mandat za zagovorništvo interesov mladih in mladinskih organizacij ZMS in njegove organizacije članice s sprejemom statuta. Z demokratičnimi procesi odločanja znotraj MSLS se ta mandat nato vedno znova obnavlja. Ker pa je sodelovanje organizacij članic v formalnih strukturah MSLS omejeno na manjše število mladih, je za krepitev legitimnosti in zagotavljanje večje učinkovitosti zagovorništva pomembno, da MSLS vzpostavlja tudi druge mehanizme sodelovanja večjega števila mladih iz svojih organizacij članic v zagovorniški dejavnosti. Obenem je priporočljivo, da MSLS vključevanje mladih v zagovorništvo smiselno razširi še na vse ostale mlade prebivalce lokalne skupnosti.

Nekateri mehanizmi vključevanja mladih v zagovorništvo MSLS so lahko:

1. Oblikovanje programskega dokumenta MSLS

Programski dokumenti so v organizacijah pogosto osnovna oblika vsebinske podlage za zagovorništvo. V njih članstvo opredeli temeljna stališča organizacije do izbranih vsebinskih tem in problematik ter

prizadevanj za delovanje. So strateški dokumenti, ki se običajno sprejemajo za daljše časovno obdobje.⁷

MSLS se o pripravi programskega dokumenta dogovori z organizacijami članicami in v prvem koraku izvede pridobivanje mnenj širšega članstva o interesih, potrebah in problematikah mladih v občini. Za potrebe priprave dokumenta se v procesu velja s čim večjim številom mladih pogovoriti o naslednjih vprašanjih:

- Katera so v lokalni skupnosti področja interesa mladih?
- Zakaj so ta področja pomembna?
- Kakšne so pristojnosti občinskih odločevalcev na teh področjih?⁸
- Kako mladi ocenjujejo ureditev teh področjih v občini?
- Kakšne so potrebe mladih na teh področjih v občini?
- Na kakšen način bi bilo ureditev teh področij v občini mogoče izboljšati?

Metode pridobivanja mnenj so lahko različne, npr. anketiranje, sestanki članstva v posamezni organizaciji, skupne okrogle mize,

spletno posvetovanje itd. Pomembno je, da se z metodami med članstvom spodbudi razmislek o vseh področjih življenja in dela mladih v lokalni skupnosti (tj. od zaposlovanja, izobraževanja, stanovanjske problematike, zdravja in mobilnosti, do mladinskega organiziranja, prostega časa in družbeno-kulturnih dejavnosti in participacije), četudi na koncu mnenje mladih pokaže, da katero od njih ni dovolj problematično, da bi ga bilo potrebno uvrstiti v programski dokument.

Rezultati posvetovanja se nato v smiselni obliki zapišejo v programski dokument. Pri tem ne smemo pozabiti, da je namen programskega dokumenta pridobiti osnovno vsebinsko podlago za stališča in predloge MSLS. To pomeni, da besedil ne konkretiziramo do potankosti, ker si s tem lahko omejimo fleksibilnost pri prihodnjem odzivanju na raznolike situacije, ki so vselej polne sprememb. Bolje je načrtovati, da se ob pojavu specifičnega problema članstvo ponovno posvetuje in stališče MSLS konkretizira za točno določeno situacijo.

Priporočljivo je, da se programski dokument razdeli na krajša poglavja po posameznih področjih (tj. zaposlovanje, mladinsko organiziranje itd.), v okviru vsakega poglavja pa skuša jedrnatno odgovoriti na sledeča vprašanja

- KAJ je narobe/kaj manjka?
- ZAKAJ je to pomembno za mlade in občino?
- KAKO lahko občinski odločevalci to uredijo?

Pri zadnjem vprašanju gre za predloge rešitev, ki so v skladu s pristojnostmi občine. Ti so lahko bolj splošni (kot npr. zagotovitev infrastrukture za mladinsko dejavnost v občini) ali konkretni (kot npr. izgradnja ali ureditev obstoječih prostorov v občinski lasti za mladinski center)⁹. S programskim dokumentom, ki bo jasno odgovoril na ta vprašanja, bo MSLS v svoji zagovorniški dejavnosti

⁷ Primere programskih dokumentov za zagovorništvo interesov mladih in mladinskih organizacij najdemo v MSS. MSS je z vključevanjem večjega števila mladih v proces priprave za potrebe zagovorništva na nacionalni ravni oblikoval več programskih dokumentov na posameznih področjih mladinskih politik, tj. za zaposlovanje, izobraževanje, stanovanjsko problematiko, mladinsko organiziranje, participacijo, mobilnost, informiranje, zdravje in prostovoljstvo. V teh dokumentih MSS opredeljuje pomen ureditve posameznega področja, glavne problematike in predloge ukrepov za njihovo reševanje, ki jih naslavlja na državne oblasti in druge akterje v pozicijah moči (za več glej MSS 2010).

⁸ Ta vidik je še posebej pomemben, ker mnogokrat nismo prepričani, ali je ureditev določene problematike v pristojnosti občine ali države. Posledično se lahko hitro zgodi, da od občinskih odločevalcev zahtevamo nekaj, kar nam ne morejo omogočiti, in smo zato tudi na dolgi rok neučinkoviti. Če pa njihove pristojnosti dobro poznamo, lahko prepoznamo razliko med pomanjkanjem pristojnosti in pomanjkanjem volje in naše aktivnosti usmerimo tja, kjer še lahko prinesejo učinke. Za podrobneje o pristojnostih občin na področju mladine glej Ranc, ur. 2012.

⁹ Za ideje konkretnih predlogov ukrepov glej Ranc, ur. 2012.

lahko odločevalcem vedno hitro predstavil ključne elemente svojega prizadevanja, tj. problematiko, argumente za njeno ureditev in predloge ureditve.

Ko je dokument zapisan, je za zagotavljanje legitimnosti njegove vsebine dobro, da se ponovno posreduje v pregled širšemu članstvu ter primerno dopolni oz. popravi. V zadnji obliki pa programski dokument potrди še zbor MSLS.

2. Zbori mladih

MSLS organizira zборе (srečanja) mladih, ko želi spodbuditi širšo mladinsko razpravo o točno določeni problematiki v občini oz. pridobiti podporo za zagovorniško akcijo med vsemi mladimi občani in ne zgolj med člani svojih organizacij članic. Zbori mladih so primeren mehanizem vključevanja mladih v zagovorništvo, predvsem v primerih večjih zagovorniških akcij, ki predvidevajo hitre učinke na večjo (oz. vso) mladinsko populacijo v občini (tj. lahko npr. izgradnja mladinskega centra).

3. Strukturiran dialog

Po ZJIMS je strukturiran dialog odprt, pregleden, dolgoročen, nenehen in sistematičen dialog med mladimi in nosilci oblasti na državni in lokalni ravni v mladinskem sektorju (ZJIMS, 3. čl.). Čeprav je strukturiran dialog praviloma oznaka za enoten proces razprave med mladimi in odločevalci na (nacionalno oz. evropsko) določeno tematiko, ki se preliva z lokalne ravni na nacionalno (in kasneje na evropsko) v prizadevanju za razvoj sistemskih rešitev, lahko MSLS na lokalni ravni vzporedno razvije podobno metodo odprtega, preglednega, dolgoročnega, nenehnega in sistematičnega dialoga med mladimi in lokalnimi oblastmi.

MSLS redno organizira srečanja vseh mladih občanov in predstavnikov občinskih oblasti. Za vsako srečanje določi osrednjo

mladinsko tematiko, v okviru katere mladi na srečanju najprej samostojno razpravljajo o problematikah ter iščejo in oblikujejo predloge konkretnih ukrepov za občino. V drugem delu srečanja se mladim pridružijo občinski odločevalci in mladi jim predstavijo predloge ukrepov. Na tej osnovi mladi in občinski odločevalci razvijejo konstruktivni dialog o možnostih in priložnostih ureditve posameznih problematik v lokalni skupnosti in sprejmejo zaveze za ukrepanje. Uresničevanje zavez nato spremlja MSLS in o tem obvešča mlade občane. Bistveno je, da se čim večje število mladih na redni osnovi srečuje s predstavniki občine, saj se tako krepi legitimnost in možnost uspešnosti zagovorniških prizadevanj MSLS.

Podobno kot pri samem zagovorništvu je tudi za vključevanje mladih v zagovorništvo pomembno, da poteka kontinuirano. Prav tako ne smemo pozabiti, da je tovrstno sodelovanje lahko dolgoročno uspešno predvsem v primeru, da je komunikacija vedno dvosmerna in MSLS skrbi za povratno informiranje mladih o poteku zagovorništva. Če je čimvečje število mladih redno obveščeno o dejavnosti in napredku ter vedno znova vključeno v proces oblikovanja vsebin, je MSLS v zagovorništvu zagotovljena močna vsebinska podlaga in široka podpora v družbi.

3 Korak za korakom v zagovorništvu

Zagovorništvo lahko poteka na različne načine in v različnih okoliščinah. Včasih si lahko vzamemo veliko časa za spodbujanje spremembe, včasih pa se moramo na določen problem odzvati karseda hitro, če še želimo ujeti primeren čas za vplivanje na

proces odločanja. Ne glede na to se v praksi vedno obrestuje, če za proces zagovorništva pripravimo **strateški načrt**. Načrtovanje nam pomaga razjasniti cilje in poti do njih ter nam izboljša možnosti za uspeh. V kolikor zagovorniške akcije ne načrtujemo, se lahko hitro zgodi, da spregledamo kakšno priložnost ali ogrozimo morebitno zaveznitvo (glej WAGGGS).

V nadaljevanju si bomo ogledali, kaj obsegajo posamezni ključni koraki v procesu zagovorništva. Z njimi si lahko pomagamo, ko se zagovorniške dejavnosti lotevamo in nas zanima, na kaj vse moramo biti pozorni, prav tako pa jih lahko uporabljamo pri samem načrtovanju zagovorniških akcij.

Ključni koraki v procesu zagovorništva¹⁰ so:

1. izbira problematike, ki jo želimo nasloviti;
2. zbiranje informacij in analiza problematike;
3. oblikovanje namena in ciljev zagovorniške akcije;
4. identifikacija ciljne publike;
5. identifikacija zaveznikov;
6. ocena virov in sredstev;
7. oblikovanje akcijskega načrta in
8. izvedba akcijskega načrta, spremljanje poteka izvedbe in vrednotenje rezultatov in učinkov.

Ta okvir je prvenstveno namenjen strateškemu načrtovanju zagovorništva, za katerega imamo dovolj časa, vendar pa ga vseeno lahko uporabljamo tudi kot kratek kontrolni seznam v primerih hitrih zagovorniških odzivov.

1. Izbira problematike, ki jo želimo nasloviti

Pri zagovorništvu v MSLS v vsakem primeru govorimo o obravnavi problematik, ki se tako ali drugače navezujejo na življenje ali delo mladih v lokalni skupnosti. Znotraj tega okvirja si specifično problematiko ali interes za zagovorniško akcijo izbiramo glede na čas, stanje in okoliščine. Pri tem si lahko pomagamo z nekaterimi začetnimi vprašanji:

- Skaterimi ovirami se v tem trenutku srečujejo mladi in/ali mladinske organizacije?
- Katere od teh ovir bi bilo mogoče premagati ali omiliti z zagovorniško akcijo na ravni lokalne skupnosti?
- V kakšnem obsegu bi bilo to oviro mogoče premagati ali omiliti z zagovorniško akcijo na ravni lokalne skupnosti?
- Ali dotično oviro oz. povezane teme obravnavajo tekoči procesi odločanja v občini oz. je obravnava načrtovana v bližnji prihodnosti?
- V kolikšni meri bi rešitev problematike posredno ali neposredno vplivala na mlade v lokalni skupnosti?
- Se mladi, ki jih problematika neposredno zadeva, lahko vključijo v zagovorniško akcijo?

Za izbiro primerne problematike za zagovorniško akcijo moramo torej dobro poznati ne samo **aktualne težave** oz. interese mladih, pač pa tudi **pristojnosti občinskih odločevalcev** za ureditev teh težav oz. interesov na lokalni ravni¹¹ in **aktualni dnevni red procesov odločanja** v občini.

2. Zbiranje informacij in analiza problematike

V tem koraku pripravljamo vsebino za zagovorniško akcijo. Običajno traja najdlje, vendar je tudi bistvenega pomena za učinkovitost akcije.

¹⁰ Prirejeno po Alliance, 2002.

¹¹ Za podrobneje o pristojnostih občin na področju mladine glej Ranc, ur. 2012.

Izbrano problematiko moramo najprej do-
dobra **spoznati in razumeti**. Prav tako mora-
mo biti seznanjeni s pristojnostmi, procesi
odločanja v občini¹² in dotedanjo aktivno-
stjo občine in odločevalcev na dotičnem
področju. Informacije, gradiva in dokazila
nabiramo tako iz prakse in vsakodnevnega
življenja mladih, kot tudi iz prakse odloče-
valcev, občinske uprave, javnih in zasebnih
agencij, podjetij in drugih akterjev, ki se ka-
korkoli ukvarjajo z dotičnim področjem v
lokalni skupnosti. Preverimo tudi obstoječe
analize in raziskave, ki se navezujejo na pro-
blematiko. Načrtovanje in izvedbo zbiranja
informacij si lahko olajšamo, če vemo, kako
nam bodo te informacije služile kasneje in
zakaj so katere od njih relevantne, tj. npr.:

- za informiranje in vplivanje na mnenja
ciljne publike in morebitnih zaveznikov;
- za argumentiranje našega stališča;
- za spodbijanje izjav nasprotnikov;
- za spreminjanje dojemanja
problematike;
- za spodbijanje mitov, govoric in napač-
nih domnev;
- za obrazložitev, zakaj predhodne strate-
gije in ukrepi niso delovali.

V drugi fazi koraka informacije in gradiva
ovrednotimo ter oblikujemo **možne spre-
membe in rešitve** problematike, ki bi jih lah-
ko zagovarjali v lokalni skupnosti. Na tem
mestu je priporočljivo, da v proces vključi-
mo čimvečje število mladih, zlasti tistih, ki
jih problematika neposredno zadeva. Tako
imamo namreč večje možnosti, da obliku-
jemo rešitve, ki bodo ob implementaciji
dejansko učinkovite. Vendar pa hkrati ne
smemo pozabiti na celovito obravnavo mo-
rebitnih učinkov posameznih rešitev. V ko-
likor nismo pozorni na vse vidike, se lahko
hitro zgodi, da kateri izmed učinkov, na prvi
pogled pozitivne rešitve, na koncu povzroči
večji problem, kot je obstajal na začetku.

3. Oblikovanje namena in ciljev zagovorniške akcije

Ko je vsebina za zagovorniško akcijo pri-
pravljena, moramo pred nadaljnim postop-
anjem najprej oblikovati jasen namen in
cilje našega prizadevanja. Podobno kot to
velja za druge aktivnosti, je zagovorniško
aktivnost lažje načrtovati, v kolikor nam je
jasno, **kaj točno želimo doseči**. Namen pri
tem predstavlja dolgoročni in končni rezul-
tat (npr. redno letno sofinanciranje lokalne
mladinske dejavnosti iz občinskega prora-
čuna), cilji pa so vmesni dosežki, ki so po-
trebni za doseg končnega rezultata (npr.
zagotovitev sredstev za sofinanciranje v
občinskem proračunu, sprejem pravilnika
o sofinanciranju lokalne mladinske dejav-
nosti, prva izvedba javnega razpisa, druga
izvedba javnega razpisa itd.). Priporočljivo
je, da so cilji:

- konkretni;
- merljivi;
- primerni namenu;
- realni za naše sposobnosti in izkušnje;
- časovno definirani.

Na podlagi namena in ciljev lahko nato obli-
kujemo primerno strategijo zagovorništva
oz. akcijski načrt, z njimi pa nenazadnje
tudi merimo samo uspešnost zagovorniške
akcije.

4. Identifikacija ciljne publike

V tem koraku moramo glede na izbrano
problematiko, pripravljeno vsebino in obli-
kovane cilje identificirati posameznike ali
skupine ljudi, na katere je za doseg cilja v
okviru zagovorniške akcije potrebno vpli-
vati. Kot priročnik že opredeljuje v poglav-
ju Ciljna publika, so primarna ciljna publika
zagovorništva v MSLS občinski odločevalci
o javnih politikah, sekundarna ciljna publika
pa organizirana in neorganizirana lokalna
družba, vplivni posamezniki in mnenjski vo-
ditelji. Pri načrtovanju zagovorniške akcije
torej ciljne posameznike ali skupine v skla-
du s potrebami in okoliščinami posamezne

¹² Za več o formalnih procesih odločanja v
občini glej statut občine.

faze izbiramo v obeh kategorijah, a ne smemo pozabiti, da je primarni interes zagovorništva vplivanje na odločevalce, v tem primeru predvsem na župana, občinski svet in občinsko upravo.

Ko med odločevalci določamo osrednje ciljne posameznike, izbiramo tiste, na katere bomo z zagovorniško akcijo najlažje vplivali ali si za to vsaj pridobili nadaljno možnost oz. priložnost. Iz tega razloga moramo na prvem mestu dobro poznati njihove **funkcije** (glej poglavje Ciljna publika) in **obseg vpliva**, ki ga imajo na procese odločanja v posameznih zadevah, na drugem mestu pa že njihove **interese, stališča, naklonjenost specifičnim temam** ali področjem, **dosegljivost** za spremembe ipd. Včasih npr. lahko s pobudo za spremembo določenega pravilnika hitreje prodremo pri enem od občinskih svetnikov ali svetniški skupini, ki si posebej prizadeva za ureditev nekega področja, kot pri županu ali obratno. Iz podobnih razlogov se v posameznih primerih velja obrniti na občinsko upravo, npr. direktorja, vodje oddelkov ali uradnike, ki na določenem področju svetujejo županu ali pripravljajo gradiva za seje občinskega sveta. Nenazadnje pa ne gre zanemariti niti:

- kako blizu je MSLS vsakemu potencialnemu ciljnemu posamezniku in
- v kolikšni meri se vsak potencialni ciljni posameznik strinja s stališči MSLS.

5. Identifikacija zaveznikov

V nekaterih primerih smo v zagovorniškem prizadevanju lahko bolj uspešni, če aktivno sodelujemo z drugimi organizacijami ali posamezniki, s katerimi si **delimo interese in stališča**. Partnerstva so lahko kratkoročna ali dolgoročna, formalna ali neformalna, v vsako pa moramo vlagati trud in poskrbeti za **vzdrževanje zaupanja** med sodelujočimi.

Preden se odločimo za sklepanje partnerstev v zagovorništvu, je priporočljivo, da si odgovorimo na naslednja vprašanja:

- Kakšne so naše pretekle izkušnje partnerstva v zagovorniških akcijah?
- Katere so prednosti in slabosti, ki jih lahko pripišemo partnerskemu sodelovanju v zagovorniških akcijah?
- Kakšne so podobnosti in razlike partnerskega sodelovanja v zagovorništvu in v drugih aktivnostih?

V primeru, da se odločimo za oblikovanje partnerstva, nam pri iskanju zaveznikov in vzpostavljanju partnerstev lahko pomagajo naslednja vprašanja:

- Kdo vse se pri svojem delu trenutno ukvarja s problematiko, ki je predmet zagovorniške akcije?
- Kdo drug bi lahko pozitivno vplival na uspešnost našega prizadevanja?
- Kateri so naši naravni zavezniki?
- Ali bi potencialni zavezniki z veseljem sodelovali v zagovorniški akciji?
- Kaj lahko potencialni zavezniki v partnerstvu pridobijo in kaj lahko doprinesejo?
- Kakšne so morebitne omejitve potencialnih zaveznikov?

Potencialni zavezniki MSLS so lahko npr.:

- druge lokalne nevladne in civilno-družbene organizacije;
- mladinski center;
- lokalna podjetja in zasebni zavodi;
- vplivni občani in mnenjski voditelji;
- strokovnjaki na interesnem področju;
- Mladinski svet Slovenije;
- naklonjeni mediji oz. novinarji.

6. Ocena virov in sredstev za zagovorniško akcijo

Vsaka zagovorniška akcija za uspešno izvedbo zahteva različne vire in določena sredstva. Pri tem gre lahko za:

- kadrovske vire;
- finančna sredstva;
- znanja, veščine in sposobnosti (npr. zagovorniške in pogajalske veščine ali poznavanje procesov odločanja);
- informacije;

- dostop do kanalov množičnega obveščanja;
- kontaktne informacije, veze in poznanstva;
- infrastrukturo in tehnično opremo.

Ko načrtujemo zagovorniško akcijo, moramo upoštevati naravo in obseg naših **obstojećih** virov in sredstev ter temu prilagoditi metode doseganja ciljev.

7. Oblikovanje akcijskega načrta

Ta korak predvideva dve fazi, in sicer:

- izbor primernih metod za izvedbo zagovorniške akcije ter
- priprava podrobnega načrta aktivnosti s časovnico.

Izbor primernih metod (nekatero najdemo v poglavju Pojavne oblike in metode zagovorništva) opravimo **z ozirom na vse obstoječe okoliščine**. Te lahko zajemajo npr. aktualnost problematike, dnevni red procesov odločanja v občini, naravo in obseg virov in sredstev, določnost oblikovanih rešitev itd. Obenem si lahko pomagamo z vprašanji:

- Zakaj katerikoli (katerakoli) izmed ciljnih posameznikov (ali skupin) podpira našo rešitev ali ji nasprotuje?
- Kako bi bilo kateregakoli (katerokoli) izmed ciljnih posameznikov (ali skupin) mogoče prepričati v podporo naši rešitvi?

V akcijskem načrtu nato opredelimo točno določene aktivnosti ter jim pripišemo podrobno časovnico in odgovorne osebe za izvedbo. Pri tem je pomembno, da razmišljamo strateško in aktivnosti **časovno primerno** prilagodimo (npr. glede na termin lokalnih volitev).

8. Izvedba akcijskega načrta, spremljanje poteka izvedbe in vrednotenje rezultatov in učinkov

V tem koraku pripravo in načrtovanje zagovorniške akcije prelevimo v prakso. Ker pa je prav v praksi učni potencial največji, ne smemo pozabiti na spremljanje poteka izvedbe ter vrednotenje rezultatov in učinkov akcije glede na načrtan namen in cilje.

Vrednotenje je v zagovorniških akcijah lahko zelo zahtevno ali otežkočeno, predvsem v primeru vrednotenja dolgoročnih učinkov. Ker gre pri zagovorništvu večinoma za postopen proces vplivanja na spremembe v javnih politikah, ki so kompleksna materija in se kljub nekaterim merljivim rezultatom (kot je lahko npr. sprejem določenega predpisa v korist zagovorniškemu interesu na občinskem svetu) običajno preoblikujejo v daljšem časovnem obdobju, tudi učinki pogosto niso hitro prepoznavni in se včasih pojavijo čez več let. Poleg tega se na dolgi rok lahko pomešajo z učinki zagovorniških prizadevanj nekoga drugega. Na ta račun je priporočljivo, da se pred vrednotenjem akcije znotraj ekipe dogovorimo o **kazalnikih** oz. indikatorjih, po katerih bomo ocenjevali ali se je situacija izboljšala ali ne. Kazalniki so lahko različni znaki (kot npr. porast števila članstva v mladinskih organizacijah), pogosto pa jih najbolje določajo tisti mladi, ki so najbolj neposredno prizadeti s strani obravnavane problematike.

4 Lobiranje

Lobiranje je ena izmed najbolj poznanih in pogosto uporabljenih metod zagovorništva. Označuje kakršenkoli neposreden stik med zagovornikom/lobistom in odločevalcem, ki se navezuje na zagovorniško prizadevanje in ne poteka javno.

Glavna prednost lobiranja je prav v osebnem odnosu med lobistom in odločevalcem, ki ustvarja okolje za bolj enakovredno, kakovostno in večplastno interakcijo, zaradi česar je lobiranje pogosto bolj učinkovito od drugih metod zagovorništva.

4.1 Pravni okvir

V naši zakonodaji področje lobiranja državnih organov, organov lokalnih skupnosti ter nosilcev javnih pooblastil ureja Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK). ZIntPK (4. čl.) lobiranje definira kot **delovanje lobistov, ki za interesne organizacije izvajajo nejavno vplivanje** na:

- odločanje državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, pri obravnavi in sprejemanju predpisov in drugih splošnih aktov in
- odločanje državnih organov, organov in uprav lokalnih skupnosti ter nosilcev javnih pooblastil o drugih zadevah, razen tistih, ki so predmet sodnih in upravnih postopkov ter postopkov, izvedenih po predpisih, ki urejajo javna naročila, in drugih postopkov, pri katerih se odloča o pravicah ali obveznostih posameznikov.

Pri tem za dejanje lobiranja šteje **vsak nejavni stik lobista z lobiranci, ki ima namen vplivati na vsebino ali postopek sprejemanja navedenih odločitev** (ZIntPK, 4. čl.).

ZIntPK poleg tega določa, kdo vse se pravno obravnava kot lobist. Ne gre namreč zgolj za posameznike, ki se z lobiranjem ukvarjajo profesionalno, pač pa tudi za vse tiste, ki opravljajo dejavnost lobiranja za interesno organizacijo, v kateri so zaposleni oz. za katero so zakoniti zastopniki ali izvoljeni predstavniki, in so starejši od 18 let (ZIntPK, 4. čl., 56. in 58. čl.), kar zajema tudi izvoljene predstavnike MSLS.

Zakonski definiciji lobiranja in lobistov sta pomembni, ker pravna regulacija dejavnosti med drugim uvaja nekatera pravila, ki jih tudi pri lobiranju za MSLS ne smemo spregledati. Lobist se npr. lahko sestaja z odločevalci in jim posreduje pisna ali ustna gradiva glede materije lobiranja, a se mora prej identificirati in jim pokazati pooblastilo interesne organizacije za lobiranje o določeni zadevi. Prav tako mora predhodno navesti namen in cilje lobiranja (ZIntPK, 69. čl.), nato pa paziti, da ne podaja netočnih, nepopolnih ali zavajajočih informacij, ker je v nasprotnem primeru lahko sankcioniran (ZIntPK, 70. čl.). Hkrati mora odločevalec o kakršnemkoli stiku vedno sestaviti poročilo za Komisijo za preprečevanje korupcije, v katerem navede vse relevantne podatke o lobistu in dejanju lobiranja (ZIntPK, 68. čl.).

4.2 Veščine lobiranja

Veščine lobiranja oz. učinkovitost osebnega prepričevanja odločevalcev v delovanje, ki koristi zagovorniškemu interesu, se najbolje krepijo s prakso. Vseeno pa nam dolgotrajna tradicija dejavnosti danes že ponuja nekatere koristne napotke za načrtovanje lobiranja, ki jih ne gre zanemariti (glej npr. Sprechmann S. in E. Pelton, 2001; Alliance, 2002).

- **Obreduje se kreativno ustvarjanje priložnosti za pogovor.** Odločevalca lahko npr. povabimo na obisk dogodka MSLS in za pogovor izkoristimo sproščeno,

neformalno ozračje, hkrati pa mu pokažemo propadajočo infrastrukturo mladinskega centra;

- **osnovno sporočilo naj bo čim bolj jasno in preprosto.** Pomembno je, da jedrnato odgovori na štiri ključna vprašanja, in sicer:
 - ▶ KAJ želimo doseči?
 - ▶ ZAKAJ želimo to doseči (kakšne so prednosti ukrepanja)?
 - ▶ KAKO se po našem predlogu to lahko doseže?
 - ▶ KAKŠNO aktivnost/postopanje pričakujemo od odločevalca?
- **argumenti naj bodo prilagojeni interesom odločevalca.** Na koncu sestanka mora jasno vedeti, zakaj naj bi prav on podprl naše prizadevanje in kaj bo pridobil v primeru, da nam zahtevo izpolni;
- **koristno je osvetliti podporo za prizadevanje v lokalni skupnosti.** Hkrati pa moramo med pogovorom paziti, da odločevalca ne zasipamo s preveč različnimi informacijami in ga ne zmedemo;
- **zahteve naj bodo realne.** V kolikor imamo za enega odločevalca več zahtev, je običajno bolje, da ga nagovorimo za vsako posebej, ker je tako večja verjetnost, da si bo zahtevo zapomnil in ukrepal v skladu s pričakovanji.

5 Viri in literatura:

Alliance. 2002. *Advocacy in Action*. Dostopno prek: <http://www.iasociety.org/Web/>

WebContent/File/Alliance%20-%20Advocacy%20in%20Action.pdf (11. september 2013)

Brezovnik, B., B. Grafenauer, Ž. J. Oplotnik in M. Železnik. 2011. Statutarna ureditev občine. Dostopno prek: http://www.lex-localis.info/TabView/VsebinaTabs.aspx?SectionID=a79aff9b-5e43-48ac-a23f-8c4cbd141761#Naloga_ob%C4%8Din (11. september 2013)

Brezovnik, B., Ž. J. Oplotnik in M. Železnik. 2013. *Katalog pristojnosti slovenskih občin*. Dostopno prek: <http://www.lex-localis.info/TabView/VsebinaTabs.aspx?SectionID=c6c26383-9df0-4f89-8f05-67d774f72bab> (11. september 2013)

Fink Hafner, D. 2001. *Analiza politik – akterji, modeli in načrtovanje politike skupnosti*. V D. Jelovac (ur.). *Jadranje po nemirnih vodah* managmeneta nevladnih organizacij. Ljubljana: Zavod Radio Študent

Holloway, R. (N/A). *Establishing and Running an Advocacy NGO*. Dostopno prek: http://www.akdn.org/publications/civil_society_advocacy_ngo.pdf (11. september 2013)

Mladinski svet Slovenije. 2010. *Programski dokument Zaposlovanje mladih*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije

Ranc, I. ur. 2012. *Lokalna mladinska politika*. Ljubljana: Zveza ŠKIS, Ajdovščina: Mladinski svet

Sprechmann S. in E. Pelton. 2001. *Advocacy Tools and Guidelines – Promoting Policy Change*. Dostopno prek: <http://www.care.org/getinvolved/advocacy/tools.asp> (11. september 2013)

World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS). (N/A). *A Toolkit on Advocacy*. Dostopno prek: <http://www.wagggs.org/en/resources/document/view/3384> (11. september 2013)

Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK-UPB-2). Ur. l. RS 96/20011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201169&stevilka=3056> (11. september 2013)

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS). Ur. l. RS 42/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (11. september 2013)

Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB-2). Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4692> (11. september 2013)

Zakon o lokalnih volitvah (ZLV-UPB-3). Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200794&stevilka=4693> (11. september 2013)